

Jan Amos Komenský

Jan Amos Komenský se narodil 28. března 1592 v Nivnici u Uherského Brodu. Ve věku 12 let osiřel. Vyrůstal v prostředí Jednoty bratrské, následovníků reformátora mistra Jana Husa (1369-1415).

V roce 1608, ve věku 16 let, odchází do latinské školy Bratří v Přerově. V letech 1611 až 1614 studoval teologii na univerzitách v Herbornu a Heidelbergu. V roce 1614 se vrátil do Přerova, kde se stal správcem školy, kterou původně navštěvoval. V roce 1616 byl vysvěcen na duchovního a ustanoven správcem Jednoty bratrské. V roce 1618 se oženil. Ve stejném roce vypukla třicetiletá válka (1618-1648).

Jeho práce v církvi a politické podmínky v Evropě ovlivňovaly do značné míry jeho život. V letech 1621 až 1628 se musel skrývat, protože katolická vláda jeho víru neuznávala. Poté, když v roce 1628 musel opustit svou vlast, žil v Polsku, Anglii, Švédsku a Maďarsku. V roce 1656 se usadil na pozvání bohaté rodiny De Geerů v Amsterdamu. Zde žil a pracoval posledních čtrnáct let svého života. Zemřel 15. listopadu 1670 v Amsterdamu a ve Valonském kostele v Naardenu byl pohřben.

Teolog

Komenský slouží své církvi jako učitel, rektor, kazatel, biskup a archivář.

V pracích Komenského nejsou odkazy na Písmo nikdy daleko. V jeho myšlení je centrem Bůh. Boží vůle je pro lidi známá tím, co on nazývá "tři knihy Boží": stvoření, které Bůh učinil, Bible slovo Boží, a člověk je stvořen k obrazu Božímu. Pokud se člověk nechce nechat vázat božskými příkázáními, ale být svým pánem a tak i svým Bohem, tak je to pak v jeho očích počátkem všeho zla.

Komenský, po celý svůj život připomíná, že člověk a svět v jeho současném stavu nejsou v pořádku. Staví tam proti tomu Bohem stanovený stav míru a spravedlnosti. Polepšení člověka a celého světa je jeho touhou, které přenáší také do pedagogiky, filozofie a politiky.

„Bůh zajisté chce, aby mezi námi byla namísto násilí láska, namísto hádek prostota víry, místo roztržek společná snášenlivost.“

Pedagog

"Lidé potřebují co nejvíce svou moudrost čerpat nejen z knih, ale z nebe a země, z dubu a buku, to znamená, že mají sami věci poznat a zkoumat, ne jen přejímat o tom vnímání ostatních lidí" (o JAK, Didactica Magna 1657)

Komenský razil přístup vzdělávání v průběhu celého života a spojuje vzdělávání přímo s jednotlivými etapami života. Nabytí moudrosti je tak výzvou pro celý život.

Filozof

„Nevěřte všemu, co se vám k věření předkládá: Zkoumejte vše a přesvědčujte se o všem sami!“

Komenského filozofické pátrání ho přivádí k vlastní pansofii, kterou popisuje jako "univerzální moudrost, jmenovitě poznání všech věcí, které jsou, způsobem jak existují a znalostí o jejich účelu a použití, k čemu jsou".

Politik

Komenský byl výrazně zapojen do politického vývoje své doby. Snažil se ovlivňovat mírová jednání na konci třicetileté války (1618-1648) tak, aby byla zaručena náboženská svoboda pro protestanty v jeho zemi. To se však nepodařilo.

Komenský se staví ve své práci za mír a sociální spravedlnost. Dějiny lidí jsou historií válek, labyrintu násilí, ve kterém lidé věčně bloudí. Příčiny vidí v náboženských nepokojích a v lidské chamtivosti, která vede ke konkurenci.

Volá po celosvětové spravedlnosti: "Svět musí být v budoucnosti nejen pro některé, kdo hromadí poklady pro svůj vlastní prospěch, ale pro všechny, kteří žijí v Pánu (na celém, již Bohu zasvěceném, světě). Oni musí jíst, pít, oblékat se, a ctít Boha na celém světě. Jak blažená to bude éra, jakmile bude moci nastat!"